הישיבה

הגליון לבן הישיבה

גליון מס' 46

שמחה רבה - אדר בא!

הרב ישראל ליוש

משנכנס אדר מרבין בשמחה! ואכן ניחוחות של שמחה עולים כבר בין כותלי הישיבה, הנה סוף סוף חודש אדר כבר בפתח, החודש שכ"כ ציפינו לו, החודש האהוב עלינו, הידד!! יש מצווה לשמוח! ומצוות כאלו אנחנו מקיימים בשמחה.

הרהורים מעין אלו הם עוברים ללא מעט בחורים בראש. הבה נחשוב, האם הם הרהורים נכונים שמבצבצים במוחנו מתוך חשיבה חיובית ואמיתית, או שהם מופיעים מידי שנה משום שאנחנו לא יודעים להבדיל בין שמחה של מצוה לסתם שמחה. ומתוך אי היכולת להבדיל בין השמחות, אולי אפי' מטשטש קצת הגבול בין שמחה והוללות, ויתכן שהוא נפרץ חלילה עדי כדי פורקן.

אז בואו נעשה קצת סדר, מהי באמת שמחה מותרת ורצויה, ומהי שמחה אסורה הגובלת בהוללות? איך נדע אם אנחנו שמחים כי חז"ל ציוו אותנו להרבות בשמחה בחודש אדר, או שאנחנו שמחים סתם, ורק תופסים טרמפ על חודש אדר?

שמחה אמיתית היא שמחה שמגיעה מהלב פנימה, שמחה אמיתית היא שמחה שאין צורך בפעולות חיצוניות כדי להפעיל אותה, וכדי שהשמחה תגיע ממקום פנימי בלב היא חייבת להיות שמחה בגלל סיבה מסוימת, ולא שמחה סתמית סתם כי בא לנו כעת לשמוח או להתפרק, כאשר השמחה היא ללא סיבה, אכן נצטרך להפעיל אותה בדרכים חיצוניות כמו שכרות ושאר מרעין בישין, כי הלב כלל אינו שמח, הוא לא מצא שום סיבה להצטרף אל מחול השמחה המדומה, השמחה הזו נכפית עליו ע"י הגוף החומרי שפתאום חשקה נפשו בהוללות הזו.

בחודש אדר ישנן סיבות טובות לשמוח, ניסים גדולים נעשו לישראל, זכינו להתעלות מיוחדת ולקבלת התורה מרצון, אלא שהסכלים שבינינו בחוסר הבנתם את מהות השמחה, יתפסו טרמפ על המצווה הזו וינסו בדרכים לא ראויות להפעיל בעצמם שמחה חיצונית, בלא המטרה האמיתית אשר לשמה נצטווינו לשמוח, ושמחה כזו אין מנוס מהפיכתה לליצנות, ורעה היא הליצנות שבכוחה הרע תדחה כל יוזמה או פעולה שריח של קדושה אופפת אותם.

בחור יקר! כל חג ומועד מביא עמו סגולה מיוחדת לתיקון והתעלות בענין אותו החג מסמל, למשל בימי הפסח שהוא חג האמונה תהיה סייעתא דשמיא מיוחדת לחזק בלבנו ענייני אמונה בה' יתברך, בחג השבועות נחוש הארה מיוחדת בחיזוק לימוד התורה, ובחנוכה ימים בהם נלחמו החשמונאים על לימוד התורה בטהרתה, ללא השפעות זרות מחוץ, הסגולה תהיה על חיזוק ההשקפה בענינים אלו.

בחודש השמחה – חודש אדר – חודש בו נצטווינו להרבות בשמחה, יש באוויר תחושת שמחה אמיתית, מלאת תוכן, ובימים אלו יש לנו הזדמנות פז למלא את עצמנו בשמחה אמיתית, שמחה על כך שנבחרנו מכל העמים, וזכינו להיות בנים למקום יתברך שמו, שמחה על כך שאנו זוכים לקום כל בוקר ולעבוד את הבורא ית' ולעסוק בתורתו ולקיים מצוותיו, וכאשר נלמד לשמוח באמת עם סיבות טובות וראויות, לא נצטרך יותר להפעיל שמחה מדומה, נוכל לוותר בקלות על הפעולות החיצוניות שאמורות לעשות אותנו 'כאילו' שמחים, כי השמחה תהיה שמחה שבלב, לבנו ישמח כי נשכיל להבין את רום ערכנו ועצמת תפקידנו עלי אדמות.

הבדל מהותי נוסף ישנו בין סוגי השמחות, השמחה האמיתית הנובעת מהלב פנימה, איננה צריכה תחזוקה קבועה, היא מושרשת בכל מאווינו ואישיותנו, מכיון שאנו שמחים עם סיבה, וכל עוד שהסיבה קיימת גם השמחה תימצא בעקבותיה, לעומת זאת, השמחה הסתמית – הריקנית, לעולם נצטרך לתחזק אותה, בפעולות שונות ומשונות, ובהעדר הפעולות הללו היא תעלם כלעומת שבאה, כי הרי אין טעם בשמחה זו כלל.

ונסיים בדברי המסילת ישרים בפרק י"ט בביאור חלקי החסידות, וכך הוא מביא בשם המדרש שוחר טוב על הפסוק 'עבדו את ה' בשמחה': א"ר כשתהיה עומד לפני להתפלל יהא לבך שמח עליך שאתה מתפלל לאלוקים שאין כיוצא בו, כי זאת היא השמחה האמתית שיהיה לבו של אדם עלז, על שהוא זוכה לעבוד לפני אדון יתברך שאין כמוהו, ולעסוק בתורתו ובמצותיו שהם השלימות האמתי והיקר הנצחי.

אליך בן ישיבה

תתנו, תקבלו שמחה

בפורים אנו מצווים לשמוח.

ובכן, איך עושים את זה באמת? איך שמחים? זה לא שאפשר להגיע לבן אדם יום אחד ולצוות עליו "תשמח!" שמחה היא משהו שקשור ללב, הלא כן? וכי אפשר, אפוא, לקבוע לו "היום תשמח!"? וכי האדם הוא רובוט שמופעל על פי פקודות וציוויים?

ברם, כנראה שיש משהו שיש לעשות אותו בכדי להיות שמח -

אותו יום בשושן הבירה, לפני אלפי שנים, נחרט בספר תולדות עם ישראל כיום של משתה ושמחה. מרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות ועטרת זהב, על עמוד העץ שלמולו היו תלויים בסדר מופתי המן ועשרת בניו, והשמחה הייתה גדולה. כה גדולה, עד שקבעו וחקקו אותה ליום טוב לעדי עד, גם לאחר שכל הימים טובים האחרים יתבטלו. שלעולם לא ישכחו את הנס הגדול שהתרחש: יום אחד היו כולם נתונים לגזירה איומה שאיימה להשמידם ולכלותם מנער ועד זקן, טף ונשים ביום אחד, ולמחרת נהפך הכל. כל הגזירות בוטלו והצוררים נתלו על עץ גבוה.

התכנסו זקני ורבני שושן וטיכסו עצה, איך קובעים את היום הזה ליום של שמחה לדורות? מי אומר שיוכלו לשמוח באותה העת? איך גורמים למוטי ושרוליק בנימין וצביקי ויענקי, בעוד אלפיים שנה - להיות שמחים?

"לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים". איך יעשו אותם לימים שמחים? על ידי שאיש ישלח מנות לרעהו, וייתן מתנות לאביונים. שימו לב: לא אמרו 'קבלת מנות ומתנות מעשירים'. כלומר, השמחה לא תבוא מזה שתקבל המון משלוחי מנות מלאים בממתקים ושוקולדים טעימים, ותקבל מתנות לאביונים ודמי פורים... השמחה תבוא דווקא מהמנות אותם אתה תשלח, ומהמתנות שאתה תעניק לאביונים אחרים.

כי הנתינה עצמה, היא שגורמת שמחה. שלמות. רואים את זה גם בפרשיות בהם אנו עומדים. עניין הקרבנות, שהאדם יקריב וייתן מעצמו לכבוד שמיים. ככל שייתן כך ישמח וכך יאהב...

תנו מעצמכם ותהיו שמחים!

משנכנס אדר שמח!

העורך

איך קונים תורה?

הרב
יעקב סירוטה

ט"ו. במיעוט דרך ארץ. שלא יהא מצוי עם בני אדם בשוק. רש"י

"לא תאחזו החבל בשני ראשים"

היה פעם עשיר גדול מאוד, היו לו אוצרות כסף וזהב, אבנים טובות ומרגליות לרוב. הוא התגורר יחד עם משפחתו בעיר קטנה, שהייתה מורכבת מאנשים כמותו, עשירים ובעלי בתים חשובים.

לא חסר להם כלום, הכל מטופח ומוריק, הרחובות מאובזרים והסמטאות מושקעים. גם בית מדרש היה להם, מן המפוארים שנבנו.

דבר אחד חסר היה בכל אופן: תורה. ואם בתחילה זה לא כל כך הפריע להם, כי כל שאלה שהתעוררה להם היו משגרים שליח מיוחד לעיר הגדולה שישאל את פי רבני הישיבות שם, הרי שבהמשך, הילדים גדלו ונותרו בורים ועמי הארץ מדאורייתא, מדרבנן ומדברי סופרים. לא היה מי שיחנך אותם, שילמד אותם תורה, אפילו קרוא לשון הקודש וכתוב, לא ידעו היטב.

לעשיר דנן העניין הפריע יותר מכולם. אולי החינוך הטוב שקיבל בעירה בו תשוקה לחנך את ילדיו על דרך התורה ובכלל, לצקת מעט יהדות אל עירם השוממת מתורה.

ובכן, מתשוקה למעשה. היהודי הזה יצא לכיוון העיר הגדולה והמלאה חכמים וסופרים, לשכור להם מלמד בר אוריין, שיכהן ברבנות העיר ויפאר אותה בתורתו.

והנה, בעודו בדרך, הוא רואה מולו יהודי, שצורתו ההדורה מעידה עליו כי איש של תורה הינו, וכי מתאים הוא לתפקיד הגדול שהוא מבקש להטיל עליו.

אלא שדבר אחד לא הבין, אם איש של תורה הוא, מדוע הוא מסתובב לו בדרכים ועוסק בענייני פרנסה? והלא מן הראוי היה שפרנסי העיר בה מתגורר היהודי הזה יממנוהו וישב בישיבה ללא עול דרך ארץ.

הוא החליט לגשת אל הרב, ולאחר שדרשו זה בשלומו של זה, הציע את תמיהתו בפניו: איזו עיר היא זו, שמזלזלת כך ברבניה?

ענה לו הרב: "אני מתגורר בעיר הגדולה, המלאה בחכמים וסופרים, ומפאת שהם רבים, אין בידי פרנסי העיר לכלכל את כולם, ולכן נאלץ אני לצאת לפרסת ביתי..."

בעיניו של היהודי העשיר נדלק הניצוץ. אם כן, אפוא, בנקל יביא את הרב לכהן אצלם.

"כבוד הרב, אם יורשה לי להציע לכם, שתעברו אלינו אל עיר מגוריי, ובע"ה כל עול פרנסתכם ופרנסת משפחתכם, יהא עלי באופן אישי. ואף אתן לכם אלף אלפים דינרי זהב, ואבנים טובות ומרגליות..."

העשיר היה בטוח שלהצעה כזו, שבזכותה יזכה הרב להיפטר מעול הפרנסה ויוכל לעסוק בתורה באין מפריע, תתקבל עליו ברצון ובשמחה.

אבל מה הופתע לשמוע את תשובתו הנחרצת של הרב: "גם אם אתה נותן לי כל כסף וזהב, ואבנים טובות ומרגליות שבעולם, איני דר אלא במקום תורה. לפי שבשעת פטירתו של אדם אין מלווין אותו לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא מצוות ומעשים טובים בלבד!"

את הסיפור הידוע הזה סיפר לא אחר מהרב עצמו, רבי יוסי בן קיסמא (אבות פ"ו מ"ט).

וה"חפץ חיים" הקשה על המעשה הזה קושיה עצומה: מדוע לא הסכים רבי יוסי להצעתו של היהודי, ובכסף הרב שהיה מקבל ממנו, היה פותח שם ישיבה גדולה, מפתח מרכז רוחני ותורני, ואדרבה, בזה היה מרבה ומגדיל תורה בעם ישראל?

ומיישב ה"חפץ חיים" שהרי לו היה אכן עושה כך, הרי היה צריך אדם שינהל את הישיבה הזו, והיה זקוק גם לטבח, ומנקה, ועוד אנשי צוות גשמי. ואת האנשים הללו היה צריך למנות מתוך אנשי העיר, ואת זה לא רצה רבי יוסי. שאנשים בעלי בתים, שאינם בני תורה, יהיה להם קשר לישיבה. משום כך עדיפה הישיבה במקום התורה!

הישיבה, לצד זה שהיא בית היוצר לתלמידי חכמים, מקום בו לומדים להיות בני תורה, היא גם תיבת נח. תיבה שמטרתה להציל את כל מי שבקרבה מן המבול השוצף בחוץ.

שתי המטרות הללו משלימות זו את זו. תיבת הנח אינה יכולה להתקיים אלא עם לימוד התורה שבישיבה, אבל לימוד התורה גם היא אינה יכולה להתקיים ללא התיבה שמגינה מפני השוק בחוץ ואנשיו.

אנו מצויים בדור שנעשה קשה יותר ויותר להתגונן מפני הרוחות הסוערות, מן הסופה המשתוללת בחוץ, וזה לא רק העיתונים, הפרסומות והנייעס, אלא אפילו השפה, לשון הלימודים נגועה עם קריאות וניבים של שוק.

אבל כל מי שמבקש לקנות תורה צריך להפנים, כי הדרך היחידה היא קודם כל לשמור על עצמו בתיבת הנוח שלו. שלא להביא שום דבר מבחוץ. שהתיבה תהא מרכז חייו, ועיקר יומו. ממנה יינק את הנייעס, משם ייקח את לשונו, מתוכו ישאב את שמחתו וחיותו.

כי אי אפשר, וזה מוכח, גם להתרוצץ בחוץ, לקלוט מושגים ודיבורים של שוק, וחלילה להכניסם לתוך התיבה החתומה שנקראת 'ישיבה'. הבחירה היא - או להתנתק מן החוץ ולהתחבר עם עולמה השוקק של התורה, או שחלילה, לא תוכל לקנות תורה.

לעתיד, שיבוא עלינו בע"ה בקרוב ממש, יעשה הקב"ה סוכה מעורו של ליוויתן, ושם תחת התיבה הזו יישבו כל הצדיקים שהתמודדו והמיתו עצמם בתיבת הנוח כאן בעולם הזה, אלו שהתנתקו כל ימיהם, ובעיקר בשחרות שנותיהם, מכל קשר עם השוק ואנשיו אלא בלתי לה' לבדו. הם אלו שיהנו מזיו השכינה.

שנזכה...

לחידודא מילתא

במגילה מסופר (ח, טו) "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה". ובתרגום ביאר שעטרת זהב היינו תפילין הקבועות בזהב.

והנה בשו"ע או"ח (סי' לב, סעיף מ"ח) פסק, דתפילין המצופים זהב או עור בהמה טמאה - פסולים. ולפ"ז קשה האיך הניח מרדכי תפילין אלו?

ניתן לעיין בשו"ת נודע ביהודה קמא, או"ח סי' א', ספר מחזיק ברכה (להרב החיד"א) או"ח סי' לב אות יט, מור וקציעה (להיעב"ץ) סי' לב דף כז וכח

תשובות לחידודא מילתא גליון 45 שבט תשע"ה

על דבר אשר שאלנו מדוע בימי תלמי המלך, כאשר תרגם את התורה ליוונית חשך העולם שלושה ימים, ואילו בימי משה שנאמר בו "וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב", וכמו שמפרש רש"י מגמרא "באר היטב - בשבעים לשון", וזה כולל גם יוונית, לא חשך העולם.

תשובות רבות הגיעו אל המערכת, כאשר הרבה ציינו לדברי המאירי שמשה לא כתב את התורה ככתבה וכלשונה בשבעים לשון, אלא כתב רק את עיקרי המצות, מעין ספר הלכות בלע"ז, אבל בזמן תלמי כתב את התורה ככתבה וכלשונה - ביוונית, לכך חשך העולם.

יש שרצו ליישב, וביניהם הבה"ח ש. הלפרין נ"י, בשם ה"יערות דבש" שהתרגום בימי תלמי היה חמור כל כך משום שהיו צריכים לשנות עשרה דברים מן התורה כדי שלא ינקמו ביהודים על דברים שלא יבינו בתורה, ועל כן חשך העולם.

הבה"ח ישראל מאיר תורג'מן נ"י הביא בשם הדברי יואל, שאכן משה היה היחיד שמסוגל לתרגם את התורה כראוי, ולכווין לאמיתות התורה, אבל בימי תלמי לא כיוונו כ"כ לאמיתות התורה לכך נענשו.

עוד הביאו אחרים להוסיף בשם האב"ע כעין תירוץ המאירי, שמשה רבינו אכן לא כתב את התורה בשבעים לשון כתורה, אלא "ביאר אותה", כלומר, היה זה ספר שמפרש התורה ולא התורה עצמה, ועל כך אין תביעה, משא"כ בימי תלמי.

תשובות יש לשלוח לעלון הישיבה
ת.ד. 43064 ירושלים או לפקס 153-2626-1341
עד כ' אדר תשע"ה.
בין השולחים תשובה נכונה תערך הגרלה על שני כרכי משנה ברורה בהוצאת 'דרשו' לשלושה זוכים (חלקים לפי בחירת הזוכה).

הזוכים בכרכי משנה ברורה:
הבה"ח ש. הלפרין - בני ברק
הבה"ח ישראל מאיר תורג'מן - ירושלים
הבה"ח בנימין סלומון - ירושלים

שואל ומשיב

הרב
בנימין בירנצוויג

יש לך שאלה?
הכתובת למכתבים ושאלות:
עלון מעלה מעלה ת.ד. 43064 ירושלים
או בפקס:15326261341

לכבוד עלון הישיבה

אני בחור בישיבה קטנה הנחשבת לטובה מאד באחת הערים החרדיות, ומאד מפריע לי שאני רואה לפעמים בחורים שעושים דברים קטנוניים ולא נימוסיים, כגון שמרימים ידיים אחד על השני בתוך הישיבה או שזורקים פסולת מעבר לחלון במקום לפח. ולפעמים אף עושים דברים שהם נגד ההלכה שמדברים באמצע התפילה, או מזלזלים בספרים וכדו'.

זה מאד מפריע לי ואני לא יודע מה צריך להיות היחס שלי כלפיהם וכלפי התופעה הזו, ולפעמים זה גורם לי למחשבה א"כ במה הם נקראים בחורי ישיבה?

אשמח מאד אם תעזור לי ותסבירו לי את היחס שלי לדבר זה.

ל. ע. ה. פתח תקוה

שלום לך ידידי!

שאלתך מחולקת לשני חלקים: האחד מה היחס שצריך להיות לבחורים כאלו? והשני איך יתכן שבחור ישיבה שיושב ולומד, מתנהג בצורה כזו?

ואני דוקא יתחיל בחלק השני, של הסתירה שבהתנהגות זו למהותו של בחור ישיבה, שאחר שיתבהר לנו חלק זה, יקל עלינו גם לדעת את צורת היחס הראויה כלפי בחורים אלו.

א. דבר ראשון הייתי מבקש ממך להסתכל טוב סביבך בישיבה, תתבונן ותראה מי אלו הבחורים שהתנהגותם אינה ראויה, בדיקה קצרה תביא אותך למסקנה פשוטה וברורה, שלא מדובר בבחורים היותר טובים אלו שבאמת עמלים בתורה מתוך שאיפות לגדול ולצמוח, אלא מדובר בהחלט בבחורים טובים שמעמדם החברתי טוב וחזק, אבל השקיעות והעמל שלהם בלימוד לא הצד החזק שלהם!

מסקנא זו מביאה אותנו **לכלל יסודי בהנהגתו של בחור ישיבה בן תורה** - המשנה באבות (פ"ו מ"א) אומרת "כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה..... והיא מגדלתו ומרוממתו על כל המעשים". **התורה היא לא מקצוע! התורה היא לא עוד חכמה! התורה היא תורת חיים!** התורה היא חכמה שמלמדת את האדם כיצד לחיות, ומי שלומד אותה היא הופכת לחלק ממהותו - 'כי היא חייך ואורך ימים'. התורה מגדלת ומרוממת את האדם על כל המעשים, זו מציאות! **שמי שלומד תורה הוא מרומם יותר הוא נעלה יותר הוא בן אדם!** החיים במובן הרוחני והסיפוקי שלהם יש להם תוכן ומשמעות רק על ידי לימוד התורה הקדושה, ללא זה אדם מסתובב בעולם 80 שנה ללא תכלית וללא סיפוק כלל וכלל, והוא רק מחפש את עצמו ואת תכליתו ואינו בנמצא. [כמובן שהאריכות בזה היא גדולה עד מאד ורק תמצית יסוד הענין הונח לפניך].

מעתה תבין **מדוע הלומד תורה נקרא הוא בשם 'בן תורה'**, מה שלא מצאנו בשום חכמה ומקצוע שיקראו למחכים בה 'בן רפואה' או 'בן מתמטיקה', כי רק התורה היא חכמה שאתה לומד אותה והיא מלמדת אותך! לומדים אותה והיא מחנכת! לומדים אותה ו'היא חייך ואורך ימיך'! היא האבא המורה את הדרך והלומדה הוא בן שקשור אליה בקשר בל ינתק.

ידוע תדע! התנהגות שאינה ראויה, אינה התנהגות של בן תורה, כי אם התורה לא 'מגדלתו ומרוממתו', אזי חסר בלימודה, ולכן מה שאתה מתאר זה לא סתירה למושג של בן תורה כי בן תורה לא מתנהג כפי שאתה מתאר, וכפי שאתה בעצמך רואה, ורק יש להתפלל שה' יפקח עיניהם להרבות בשקיעות בתורה וממילא המאור שבה יחזירם למוטב.

ב. במה ששאלת ליחס המתבקש לבחורים אלו, ובפרט אם יש להם מעמד חברתי והשפעה, בזה אייעץ לך בס"ד - כי זה ודאי שלא עליך המלאכה לחנכם, ובפרט שמצוי עד מאד בגיל זה שכל תוכחה הופכת למריבה, וזה דבר לא טוב בחברה ובישיבה. כמובן שאם אפשר להעיר בזהירות וברכות או בחברות, זה ראוי ונצרך.

ולכן העצה הנצרכת היא - ההכרה הפנימית! שהרי ידוע עד כמה החברה משפיעה על האדם לטוב ולרע, ולכן כמנגנון חיסוני מפני ההשפעה ההרסנית, חובה על האדם להפנים בעצמו בהכרה פנימית, **כי הטובים באמת הם אלו הלומדים בשקיעות, וממילא התנהגותם ככבני אדם בדרך ארץ ובנימוס, הכרה מרוממת זו**, תגן עליו כחיסון שלא להיות מושפע לרעה מאלו שאינם כאלו.

עצה זו כבר נאמרה מפי מרן האבי עזרי זצוק"ל שהיה אומר שבחור היוצא לרחובה של עיר המלא מכשולות ונסיונות למכביה, העצה להצליח ולצלוח את הרחוב הקלוקל, היא רק בהכרה פנימית אמיתית, **כי אנחנו יושבי בית המדרש הנעלים המובחרים והמאושרים שבבריאה, והם יושבי הקרנות, הם הריקים והנכשלים מעוטי סיפוק מבלי מעש!** הרוממות הפנימית הזו היא האור המנצח.

רק תזהר שלא ידבק ח"ו במחשבה זו סרך של התנשאות, זו צריכה להיות מחשבה של רוממות! ואם כך מובטח שהרוממות הפנימית תשפיע גם על הסובבים, ויצאו כולם מורחים.

שפע הצלחה וסיעתא דשמיא

קשה לך?
זקוק לעזרה?

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18 ★**שיחת חינם**

אורה זו תורה

שעת צהריים של יום הפורים. בחוצות העיר בענדין אשר בפולין, רחשה התכונה. העיר כולה שרויה הייתה בתוך שמחת יום הפורים, קולות שירה ומצהלות, בקעו מחלונות הבתים וזלגו אל הרחובות ההומים. ילדים מתרוצצים ומשלוחי מנות בידיהם, עניים פושטים ידם, ויהודים טובים תורמים בשמחה ובמאור פנים. הכל טרודים ועסוקים במצוות היום שתיכף נמוג לו.

ובית הכנסת הגדול כמעט ושומם היה. כמעט אמרנו - חוץ מאחד ומיוחד הוא הצדיק רבי זאב נחום, לימים אב"ד ביאלא. הוא זימר זמירות שונות, ערבות ומתוקות - שירת התורה. כדרכו מיהר לסיים את סעודת היום ולאלתר ניגש לקיים את מצוות היום וכל יום: לימוד התורה.

לימודו המתוק והערב נמשך אל תוך הלילה, ובעוד כולם מקיימים את מצוות סעודת הפורים ומהדרים בחיוב לבסומי, התבסם הוא מיינה של תורה.

לימים, גילה רבו ומחותנו הגדול, השרף רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א, כי הלימוד הזה עשה רעש גדול בשמיים, משום שבאותה שעת צהריים היה העולם כולו עסוק בטרדות היום, ולא היה אחד שעסק אז בתורה מלבד רבי זאב נחום. כוח תורתו, היא זו שהחזיקה באותה שעה את כל העולם כולו!

ועל אותה שעה, הפטיר השרף מקאצק, העניקו לו מן השמיים את בנו הגדול הגה"ק רבי אברהם מסוכטשוב, בעל מחבר הספרים החשובים "אבני נזר", ו"אגלי טל".

יום הפורים הוא יום גדול, עצום נורא, שאצר בחובו הזדמנות לקיים את העולם, הבה אפוא, נשכיל לנצלו כראוי וכיאות.

אבן דרך כואבת

ספור

"כבר מאוחר מוטי", קראה אמא בדאגה. "אתה צריך ללכת לישון. איך יהיה לך כוח מחר?"

"עוד רגע אמא! אני חוזר רק עוד פעם אחת!" השיב מוטי, ומבלי לחכות לאישור כבר החל לחזור בקול: "המפקיד אצל חברו בהמה או כלים..."

עשרים דקות ארכה החזרה המי-יודע-כמה שלו - על הדף הראשון של פרק המפקיד. השעה הייתה כבר מאוחרת לכל הדעות כאשר הציץ הצצה אחרונה אל הדף וסגר את הגמרא עם מחברת הסיכומים שלו. בדרך אל המיטה עוד הספיק לשחזר במוחו בקצרה את דברי התוס' על הדף.

מלא סיפוק עלה על יצועו, עיניו זרחו בקורת רוח. במהלך השבת שהוא מצוי במוצאיה - לא בזבז רגע אחד. כל דקה פנויה הוקדשה עבור המשימה שנטל על עצמו: לדעת את כל פרק המפקיד על בוריו, כולל רש"י ותוס' ומפרשים.

הוא חשב על החזרה הכללית שמתקיימת בישיבה בימים אלו על הפרק. 'סוף-סוף' הרהר לעצמו, 'אוכל להשתלב יחד עם כולם, להיבחן על המפקיד כמו כולם'... ומתוך מחשבות מעודדות אלו נרדם לשינת הלילה הקצרה.

בבוקר התעורר בשעה מוקדמת. נותרה לו חצי שעה פנויה לפני שיצטרך לצאת אל הישיבה. הוא ניצל אותה כמובן לחזור שוב פעם על דף הגמרא עליה עמל כל כך, ולאחר מכן יצא אל הישיבה, מלווה בברכותיה החמות של אמו, שהיטב ידעה עד כמה חשובה לו ההצלחה הזו.

לאחר התפילה השתהה מעט בבית המדרש, חזר שוב על הגמרא, מוודא שהיא לא נשכחה ממנו בינתיים...

הוא אכל את ארוחת הבוקר בחטף ומיהר חזרה אל בית המדרש, נאמן להחלטתו הנחושה שלא להיכנע לכישוריו הבינוניים, אלא להילחם. להשקיע את כל כוחותיו עד שידע את הפרק ככל חבריו לשיעור.

הסדר החל, והוא המשיך בחזרה המקיפה שלו על הדף הראשון. לאחר שסיים לחזור שוב ואף להיבחן אצל החברותא, המשיך לעמוד הבא. במשך הסדר הם למדו את כל העמוד, מוטי קצת התקשה לעמוד בקצב, אך הוא לא עצר את החברותא. בלילה, חשב, יחזור על זה בכוחות עצמו עוד כמה פעמים. מדי כמה דקות הציץ אל הדף הראשון, גונב מבטים אל התוס' המוכרים, ומשחזר עוד מספר פעמים את שיטות הראשונים אם השומר קונה כפל רק אם יכול היה לישבע ולהיפטר, או גם אם היה מביא עדים והיה נפטר.

כאשר הבחין לפתע שהבחורים מתכוננים לתפילת מנחה, נדהם מן המהירות בה חלף הסדר.

לאחר התפילה צעד יחד עם חבריו אל חדר האוכל לארוחת צהריים. הוא התיישב על מקומו ומילא לעצמו צלחת עם קציצות עוף ואטריות. נדמה לו שלאוכל יש טעם טוב מתמיד. כנראה שזה טעם ההצלחה, הסביר לעצמו...

"נו מוטי", נשמע לפתע קולו של יענקי פונה אליו. "אתה נראה שמח. איך הולך? איפה אתה אוחז בחזרה?"

מוטי הופתע מעצם פנייתו של יענקי, שנחשב אחד הבחורים המוצלחים בשיעור. מזל שהיום הוא יכול לפנות אליו חזרה כשווה בין שווים.

"אה... אני יודע ככה את הדף הראשון כמו שצריך..." ענה, מקווה שהסומק שעלה בלחיו לא מסגיר את התרגשותו הגדולה. הן, עליו להתרגל למעמד הזה, לשוחח עם בחירי השיעור כאחד מהם.

יענקי הביט בו במבט מוזר, ולאחר מספר רגעים המהם לעצמו, "הדף הראשון... את זה אח שלי בכיתה ד' כבר יודע..."

לפני שקלטו מוטי את ארס המילים, שם לב למבטים המחייכים בביטול של שאר המסובים אל השולחן. תוך רגעים הם החלו להתרברב ביניהם מי הספיק יותר ועוד כמה נשאר להם.

אט אט חדרו המילים המהדהדות אל תוך ליבו כמו סכין מושחז. מוטי חש כמו בניין רב קומות מתמוטט בתוכו. הוא הרגיש בצורה חיה איך הקרקע נשמטת מתחת רגליו והוא נופל ממרומי המגדל אל תחתית הבור, שוקע באובך שנוצר מההתרסקות. פתאום חש עצמו כל כך עלוב, כל כך קטן, כל כך חסר חשיבות במעמד הזה. קציצות העוף מולו נדמו לו פתאום כגושי עופרת קרירים ומאוסים.

אף אחד בשולחן לא שם לב איך הוא קם ממקומו, מחניק בכוחות איתנים את הדמעות המאיימות להתפרץ מעיניו, ועוזב את השולחן, את חדר האוכל, את בניין הישיבה...

ברחוב השומם הניח לדמעותיו הרותחות להתגלגל מעיניו. כל המאמץ הכביר, השעות הארוכות שהקדיש לחזרה, התכניות הגדולות, התקוות הכמוסות, כל אלו היו כעת מנופצים בחדרי לבבו, כאשר השברים פוצעים את ליבו שוב ושוב. בשביל מה עמל כל כך? מה חשב לעצמו?

הוא לא כעס על יענקי, הוא כעס על עצמו, על שהעז לחלום שיצליח אי פעם להשתלב, להיות אחד מהם. זה פשוט לא יכול להיות הוא. הוא נועד להיות כזה בחור פשוט, שמתאים אולי יותר לכיתה ד', שלא מצליח לחזור על פרק אחד של גמרא...

■

"יונגלע...", קולו המתגלגל של ר' שרגא, היהודי הזקן והחייכן שמגיע לפעמים ללמוד בהיכל הישיבה, נשמע. "מה אתה עושה כאן ברחוב באמצע היום?"

מוטי מיהר למחות את עיניו הדומעות בשרוולו, אם כי הנפיחות האדומה סביב עיניו עדיין הסגירה את סערת ליבו, והאמת שלא כל כך מפריע לו, ממילא מרוסק ממה שהוא כעת כבר לא נראה לו שיצליח להיות.

ר' שרגא ישב על הספסל הבודד שבצד הדרך, נשען על מקלו ומעיניו ניבטים שלל רחשים, מצד אחד פקחות ועורמה יהודית, מצד שני חמלה כובשת, מצד אחר יגון אין קץ, ומן העבר הנוסף נחמה גדולה...

מבלי שיצליח להסביר לעצמו מדוע, התיישב מוטי על ידו ושתק.

לאחר דקות מספר של שתיקה משותפת ורבת משמעות, פתח מוטי, מבלי להישיר מבט אל בן שיחו הישיש, ודיבר כאילו לעצמו: "אולי באמת יענקי צודק ואני שייך לכיתה ד'? אולי אני לא באמת יכול, ואם כך אני לא צריך לנסות יותר, להמשיך, להתגבר, להשקיע??"

ר' שרגא התמיד בשתיקתו, ודווקא היא זו שעודדה את מוטי לפתוח את סגור ליבו. במשך שעה ארוכה שפך מוטי את מרירותו וייסוריו, את לבטיו הגדולים לגבי המשך ההתמודדות.

יפחותיו של מוטי עדיין הדהדו באוויר, כשר' שרגא החל בקול חלוש: "לאחר השואה האיומה, לאחר שהצורר הנורא, שחיסל שתי שליש מיהדות אירופה, הוכנע - עלו ניצולים רבים ארצה".

ניכר היה כי קשה לו לר' שרגא לחזור אל אותם ימים אפלים.

"היו שני סוגי ניצולים", המשיך ר' שרגא בכל זאת ועיניו עצומות. "היו יהודים שאיבדו את מרבית בני משפחתם, הם עצמם יצאו מוזקים בגוף ובנפש, וכל כולם היו שברי כלים. הם לא רצו מאומה כי אם נקמה. הם רצו לראות את אותם נאצים מגונדרים, שצחוקם האכזרי עדיין מהדהד בחללו של עולם - משלמים את מחיר הרשעות הבלתי נתפסת שלהם. ועל פי צו ליבם זה - הצטרפו למכונים וארגונים שצדו את הנאצים המרצחים השפלים הללו, ומסרו אותם לדינם. נאצים רבים מצאו את מותם בזכות פעילותם הנמרצת הזו.

"היו אבל סוג אחר של ניצולים. גם הם איבדו את כל היקר והחביב להם, משפחה, קהילה, ידידים, רכוש, הכל אבד ונגוז במשרפות המחנות. הם עלו ארצה, עירים וגלמודים, חולים ומיוסרים, עייפים מתלאות החיים. אך, בכוחות שאי אפשר לתאר, בעוז שאין לדעת מאין שאבו, נישאו בשנית. הקימו בית חדש תחת זה אשר חרב, ויחד בנו, על האפר המדמם, דור חדש. משפחה חדשה...

"אני שואל אותך, יקירי", פנה ר' שרגא אל מוטי וקולו סדוק. "אני שואל אותך: מי מהם נקם נקמה גדולה יותר בצורר הארור? האם אותו אחד שיצא בגופו לגלות ולהביא לדין את אותם שפלים ארורים, אך הוא עצמו נותר ערירי וגלמוד עד סוף ימיו וסתם בעצמו את מורשת משפחתו? או שמא דווקא אותם יהודים, שלא חיפשו את השפלים המתחבאים בשביל לנקום, אלא התגברו בעצמם, התעלו מעל כוח החיים שלהם שכבה, ונקמו את נקמה המתוקה ביותר במי שביקש להשמיד אותו ולא הצליח, נקמת החיים?..."

מוטי המופתע שתק. הוא ידע את התשובה הברורה, אך לא הצליח להבין לאן חותר ר' שרגא.

"אני רואה אותך כאוב", המשיך ר' שרגא, "כאוב מאותו בחור חסר שכל שאמר את מה שאמר בלי רגע אחד של מחשבה. אבל מאז ימי האימים הללו אני מחלק כל דבר שקורה בחיי בין שני האפשרויות, וכמו שאני רואה זאת אתה עומד כעת בפני צומת דרכים. בפניך שתי אפשרויות איך לקחת את דבריו של ההוא: האפשרות האחת, שאכן תקבל את דעתו שהנך לא מתאים ולא תצליח להשתלב, ובזה תסיים את חלק ההתמודדות, בכניעת ברך וויתור. והאפשרות השנייה היא, שתבוא אליו עוד חודשיים או אפילו עוד שנתיים, ותראה לו שהוא לא הצליח. תראה לו שאתה יודע המפקיד ויודע את כל בבא קמא, ויודע את כל המפרשים ושולט בכל הסוגיות.

"ובתוך תוכך", חזר קולו של ר' שרגא ללחוש, "אתה הרי יודע היטב שאתה יכול. אתה מסוגל. אם הצלחת את הדף הראשון, אין שום סיבה בעולם שלא תצליח עם אלפיים ושש מאות הדפים האחרים של הש"ס...

"קח את הכאב הזה ותתעל אותו, תהפוך אותו לאבן דרך שיוביל אותך לפסגה..."

הבהובים מן הדף הראשון של פרק המפקיד החלו להציף את מוחו של מוטי, יחד עם ההחלטה הנחושה שהתגבשה אצלו: הוא לא ייתן לאף אחד בעולם להמעיט מערכו. ומי שיעשה זאת, נכונו לו הפתעות גדולות...

"המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו..." את הדרך חזרה לבית המדרש כבר ליוותה מנגינת המפקיד בכל עוזה...

קשה לך?
זקוק לעזרה?

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18 ★שיחת חינם